

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

**OLTARZ BOCZNY W PD. RAMIENIU TRANSEPTU,
PÓŻNOBAROKOWY (ROKOKO) Z LAT 1780-1781, Z TEGOŻ CZASU
PŁASKORZEŻBĄ DZIECIĄTKA JEZUS I RZEŻBAMI BOGA OJCA I
DWÓCH N.N. ŚWIĘTYCH ORAZ PARĄ ANIOŁÓW I TRZECH
PUTTÓW, WYKONANY PRZEZ WARSZTAT M. POLEJOWSKIEGO,
A TAKŻE WSPÓŁCZENY OLTARZOWI OBRAZ PÓŻNOBAROKOWY
„ŚW. TOMASZ Z AKWINU”.**

z kościoła poddominikańskiego p.w. NMP i św. Jacka w Klimontowie

Ks. Henryk Hendzel
Rektor Rektoratu Rzymskokatolickiego
27-640 Klimontów, ul. s. H. Herman 2
tel. 15 866 15 38, 609 661 203

REKTORAT RZYMSKOKATOLICKI
p.w. NAJŚWIĘTSZEJ MARYI PANNY
27-640 KLIMONTÓW, ul. s. H. Herman 2
NIP 8641859737, REGON 260075462
tel. 15 866 15 38

program prac konserwatorskich opracował
konserwator dzieł sztuki Marek Babś

AGMA-ART
pracownia konserwacji zabytków
Marek Babś
27-640 Klimontów, Pęchowiec 3
tel. (+48) 606 226 201
NIP 867-145-47-03 REGON 160266000

Marek Babś

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Kielcach
Delegatura w Sandomierzu
Załącznik do decyzji / ~~postanowienia~~

Klimontów 20.07.2023

z dnia 24.07.2023 25.07.2023
Z up. Świętokrzyskiego Wojewódzkiego
Konserwatora Zabytków w Kielcach
mgr Leszek Polanowski
Kierownik Delegatury w Sandomierzu

Dane Inwentaryzacyjne

Ołtarz drewniany, polichromowany i złożony, późnobarokowy z 1780-1781 roku, o budowie architektonicznej z dwoma wysuniętymi na postumentach złożonymi kolumnami z głowicami korynckimi, u góry zwieńczony belkowaniem, gzymsami łamanymi, falistymi. W szczycie ołtarza pełnoplastyczna drewniana, złożona i polichromowana w karnacji rzeźba Boga Ojca siedzącego na kuli ziemskiej, w otoczeniu promieni, chmur i aniołów (putt). Po bokach na gzymsach dwa anioły adorujące polichromowane ze złotymi szatami i skrzydłami. W retabulum ołtarza, w wewnętrznej złożonej ramie, płaskorzeźba przedstawiająca stojącą postać Dzieciątka Jezus z gestem błogosławieństwa, w prawej ręce trzymające krzyż. Na wysokości retabulum, na cokołach, dwie figury wysokości około 1,2m n.n. świętych, drewniane złożone i polichromowane w karnacjach. Obok figur pierwotnie ustawione dwa pełnoplastyczne siedzące aniołki (putta). Oba nie zachowały się do naszych czasów. W predelli, niewielka złożona rama owalna z wizerunkiem Chrystusa. Tabernakulum drewniane, polichromowane i złożone na listwach. Podstawa ołtarza (stipes) również drewniana w formie sarkofagu, polichromowana ze złotymi rocaillami. Mensa ołtarzowa drewniana. Schody ołtarza, pierwotne, drewniane zachowany w złym stanie.

Polichromia ołtarza jest oryginalna, pierwotna, nieprzemalowana. Jest to szara marmuryzacja z ciemniejszymi użyłkowaniem oraz użyłkowaniem wykonanymi złotem. Ołtarz bogato zdobiony różnego rodzaju ornamentami (rocaille) wykonanymi z drewna i złożonymi. Złocenia zachowały się pierwotne. Nie stwierdzono późniejszych przezłoeń. Złocenia wykonane w technice na pulment o kolorze ceglasto-pomarańczowym (mieszanina pulmentu czerwonego i żółtego) na pół-połysk.

Wymiary ołtarza:

wysokość: 780 cm
szerokość: 340 cm
głębokość: 125 cm

Wymiary obrazów:

„św. Tomasz z Akwinu”
150x90cm

Wymiary figur:

figura lewa 120x70cm
figura prawa 120x70cm

Powierzchnia ołtarza po rozwinięciu

elementy płaskie i konstrukcyjne (schody)	300 dm ²
elementy polichromowane	2000 dm ²
elementy złożone	1400 dm ²
obraz olejny na płótnie	135 dm ²
<i>Powierzchnia łącznie</i>	3 835 dm²

AGMA-ART
pracownia konserwacji zabytków
Marcel Boboś
27-640 Klimontów, Pęchowiec 3
tel. (+48) 606 226 201
NIP 867-145-47-03 REGON 160266004

Marcel Boboś

Stan zachowania i przyczyny zniszczeń

Ołtarz jest w złym stanie technicznym i wymaga podjęcia działań konserwatorskich. Głównym problemem jest zły stan zachowania drewna. Tak w elementach konstrukcyjnych jak i w dekoracyjnych ołtarza stwierdzono liczne otwory po owadach szkodnikach drewna. Na skutek zmiennych warunków wilgotnościowo-temperaturowych i skurczów drewna na ołtarzu powstały szczeliny. Snycerka, ornamentyka ołtarza jest niemal kompletna, gdzieśgdzie brakuje końcówek detali rzeźbiarskich, obłuczone na skutek urazów mechanicznych. Warstwa zaprawy klejowo-kredowej, na ornamentach złożonych w wielu miejscach jest spękana i odspojona z licznymi odpryskami do warstwy drewna. Brakuje istotnych elementów ołtarza, brakuje 2 figur siedzących aniołków (putt) po prawej i lewej stronie ołtarza. Brakuje kilku listew dekoracyjnych, złożonych profili ołtarza. Polichromia ołtarza zachowana w nienajgorszym stanie w całości pierwotna, nieprzemalowana. Posiada jednak liczne drobne odpryski samej warstwy malarskiej (prawdopodobnie tempera) oraz gdzie niegdzie (przy łączeniach desek) odspojenia warstwy zaprawy klejowo-kredowej, wykruszenia i spękania. Złocenia pierwotne zachowane w złym stanie. Praktycznie w każdym elemencie ołtarza przetarte do warstwy pulmentu. Najgorzej zachowane w dolnej części ołtarza na skutek otarć, uszkodzeń mechanicznych, obić. W górnej części ołtarza złocenia zachowane nieco lepiej, niemniej i tak przetarte do warstwy pulmentu. Złocenia utraciły swój pierwotny blask. Dwie figury nn. świętych, złożone posiadają liczne ubytki warstw gruntów klejowo-kredowych do warstwy drewna, złocenia mocno przetarte do warstw pomarańczowego pulmentu.

Cel oraz założenia konserwacji i restauracji

Celem prac konserwatorskich jest przywrócenie obiektowi wyglądu pierwotnego. Przewiduje się wykonanie pełnej konserwacji technicznej obiektu (zahamowanie procesów niszczących, wzmocnienie techniczne obiektu, uzupełnienie ubytków) oraz konserwację estetyczną (przywrócenie walorów estetycznych późnobarokowemu ołtarzowi).

AGMA-ART
pracownia konserwacji zabytków
Marok Babć
27-640 Klimontów, Pęchowiec 3
tel. (+48) 606 226 201
NIP 867-145-47-03 REGON 160266001

Monika Babć

Program prac konserwatorskich

- 1 rozpoznanie technologiczne obiektu, warstw pierwotnych i wtórnych
- 2 demontaż ruchomych elementów ołtarza (figur, tabernakulum, podstawy ołtarza, schodów) transport do pracowni konserwatorskiej
- 3 Dezynsekcja drewnianych elementów ołtarza. Proponowany środek Hylotox, Antox
- 4 Impregnacja strukturalna drewna. Proponowana impregnacja: dla ornamentów rzeźbiarskich, zdemontowanych - długotrwała kąpiel oraz poprzez nasycanie pędzlem od strony odwrocia, od strony lica wykonanie zastrzyków w otwory po owadziach szkodnikach. Elementy płaskie i konstrukcyjne ołtarza – nasycanie odwrocia oraz zastrzyki z impregnatu w otwory po szkodnikach od strony lica. Proponowany środek: roztwór PARALOIDU B-72 w ksylenie i acetonie (roztwór ok. 10-15%)
- 5 Usunięcie ewentualnych wtórnych nawarstwień z obiektu w oparciu o wyniki badań.
- 6 Usunięcie ewentualnych wtórnych, wadliwych kitów w warstwie zaprawy klejowo kredowej i w warstwie podłoża drewnianego
- 7 Uzupełnienie ubytków w warstwie podłoża drewnianego, rekonstrukcja drobnych ubytków detali rzeźbiarskich i ornamentów. Proponowany środek: żywica epoksydowa dwuskładnikowa AXSON SC 258
- 8 Pełna rekonstrukcja brakujących 2 figur aniołków (putt) po obu stronach ołtarza. Wyrzeźbienie w drewnie lipowym oraz pewne detale z użyciem masy plastycznej epoksydowej AXSON SC 258.
- 9 Wzmocnienie (impregnacja) oraz ewentualne prace stolarskie Sklejenie i uzupełnienie szczelin, wykonanie brakujących listew i profili (później złożonych)
- 10 Uzupełnienie ubytków w warstwie zaprawy klejono-kredowej. Proponowana zaprawa klejowo-kredowa
- 11 Wykonanie złoceń oraz uzupełnienie złoceń w ubytkach pierwotnie zachowanych. Proponuje się odczyszczenie istniejących złoceń, ich zabezpieczenie, zaizolowanie i wzmocnienie 5% roztworem PARALOIDU B-72. Dozłoczenie złotem płatkowym miejsc uszkodzonych mając na uwadze maksymalne zachowanie złoceń pierwotnych. Proponowana metoda: elementy złożone na poler- złocenie na pulment (mieszanina czerwonego i żółtego pulmentu) złotem płatkowym 23 ³/₄ karata z polerowaniem oraz dozłacanie złotem płatkowym metodą na INSTACOLL (pół-połysk), elementy złożone na mat - złocenie złotem płatkowym 23 ³/₄ karata metodą na PERMACOLL. Proponowana metoda dozłoczeń szat figur – złoto w pudrze 23 ³/₄ karata z polerowaniem z zachowaniem przenikalności pulmentu by jak najlepiej scalić nowo wykonane złocenia ze złoceniami pierwotnie zachowanymi.

AGMA-ART
pracownia konserwacji zabytków
Marek Babiś
27-640 Klimontów, Pęchowiec 3
tel. (+48) 506 226 201
NIP 867-145-47-03 REGON 150266001

Marek Babiś

- 12 Zaizolowanie powierzchni przed wykonaniem retuszy, punktowań w obrębie pierwotnej polichromii ołtarza. Proponowany środek: Werniks damarowy.
- 13 Uzupełnienie ubytków w warstwie polichromii ołtarza i karnacji figur. Proponowane farby olejno-żywiczne z werniksem damarowym
- 14 Położenie werniksu końcowego na powierzchni polichromii ołtarza. Proponowany środek: werniks półmatowy damarowo-woskowy
- 15 Konserwacja obrazu olejnego na płótnie „Św. Tomasz z Akwinu”

Rozpoznanie technologiczne, ogląd obrazu w światłach UV i IR, usunięcie ewentualnych przemalowań i niewłaściwie wykonanych punktowań, ewentualne rozdublowanie obrazu jeśli jest wykonany metodą „na воск” (usunięcie wosku z odwrocia obrazu, wyekstrahowanie go z płótna, wykonanie dublażu klejem dublażowym LASCAUX BEVA 375). Wykonanie krosna malarskiego dla obrazu i rozpięcie go na nim. Wykonanie retuszy i punktowań w ubytkach warstwy malarskiej.

Zostanie wykonana dokumentacja prac konserwatorskich (pisemna i fotograficzna z wszystkich etapów prac konserwatorskich)

AGMA-ART
pracownia konserwacji zabytków
Marcel Babór
27-640 Klimontów, Pęchowiec 3
tel. (+48) 606 226 201
NIP 867-115-47-03 REGON 160266000
Marcel Babór

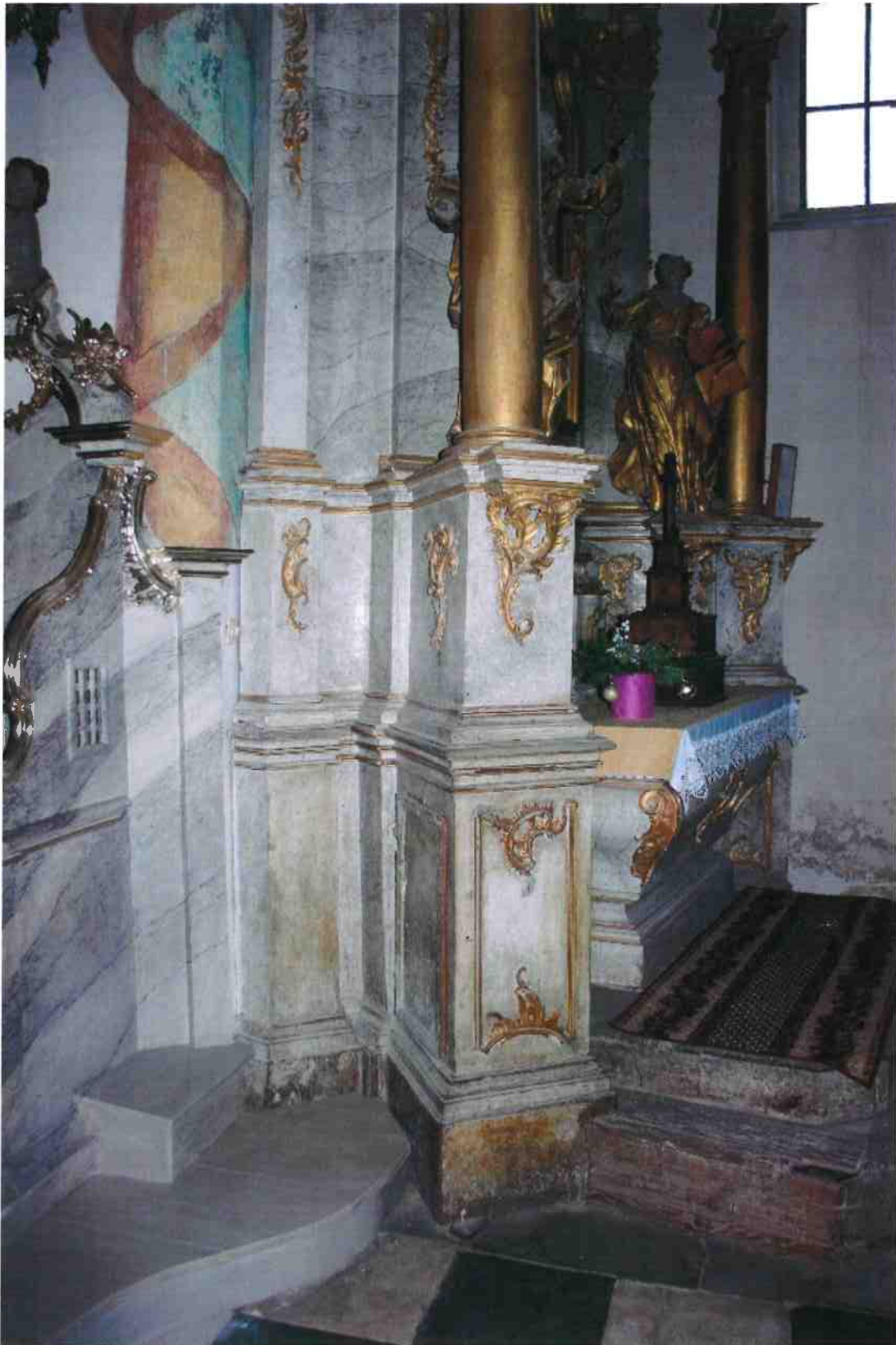
FOT 1. OLTARZ BOCZNY W PD. RAMIENIU TRANSEPTU, PÓŻNOBAROKOWY (ROKOKO)
Z LAT 1780-1781 z kościoła poddominikańskiego p.w. NMP i św. Jacka w Klimontowie
Widok na ołtarz. Data wykonania fotografii: 04.01.2023

FOT 2. OŁTARZ BOCZNY W PD. RAMIENIU TRANSEPTU, PÓŻNOBAROKOWY (ROKOKO)
Z LAT 1780-1781 z kościoła poddominikańskiego p.w. NMP i św. Jacka w Klimontowie.
Widok na retabulum i centralną część ołtarza. Data wykonania fotografii: 04.01.2023

FOT 3. OLTARZ BOCZNY W PD. RAMIENIU TRANSEPTU, PÓŻNOBAROKOWY (ROKOKO)
Z LAT 1780-1781 z kościoła poddominikańskiego p.w. NMP i św. Jacka w Klimontowie.
Widok na szczyt ołtarza z figurą Boga Ojca. Data wykonania fotografii: 04.01.2023

FOT 4. OLTARZ BOCZNY W PD. RAMIENIU TRANSEPTU, PÓŻNOBAROKOWY (ROKOKO)
Z LAT 1780-1781 z kościoła poddominikańskiego p.w. NMP i św. Jacka w Klimontowie.
Widok na dolną, gorzej zachowaną część ołtarza. Data wykonania fotografii: 04.01.2023